



NORMA - ANOMIA

Sef Lucr. Dr. Mihail Cristian Pîrlog, Asist. Univ. Dr. Dan Bondari



NORMA

- Prescrie indivizilor forme specifice de conduită (comportament);
- Obligă indivizii să se conformeze anumitor exigențe, să realizeze acțiuni compatibile cu regulile, interesele și valorile grupului social;
- Reper în funcție de care oamenii își ajustează comportamentul sau acțiunile;
- Concretizate în forma obiceiurilor (tradițiilor), convențiilor, regulilor, obligațiilor sau interdicțiilor.



FUNCȚIILE NORMELOR SOCIALE

- Garantează predictibilitatea relativă a acțiunilor umane (efect scontat sau anticipat);
- Dirijează societatea în concordanță cu interesul general;
- Raționalizează acțiunea umană astfel încât, pentru realizarea unor anumite scopuri, trebuie respectate indicații normative specifice.



CATEGORII DE NORME

- **Prescriptive** – indică indivizilor ceea ce trebuie să facă;
- **Proscriptive** – arată indivizilor ceea ce **nu** trebuie să facă;
- **Formale** – reguli scrise (juridice);
- **Informale** – reguli nescrise, dar subînțelese (ex. convenții morale);
- **Generale** – caracteristice întregii societăți;
- **Specifice** – caracteristice numai anumitor grupuri sociale.



CARACTERISTICI ALE NORMELOR

- Normele – caracter relativ și fluctuant, în funcție de perioada istorică și contextul social (alcoolism, suicid);
- Gravitatea actului deviant (ex. crimă în serie vs. non-conformism);
- Criteriul medical – “devianță legitimă”;
- Criteriul reacției sociale – devianța depinde de punctul de vedere al publicului care o definește.

ABATERILE DE LA NORME (I)

- **Devianță** – violarea ordinii sociale, orice act sau comportament care se opune ori se abate de la exigențele normative;
- **Comportament patologic:**
 - ✓ model antinormativ, opus modelului dominant (infractori, revoluționari etc.)
 - ✓ model non-normativ, lipsit de coerență (dezadaptați, bolnavi psihic)
 - ✓ individul se comportă diferit față de așteptările celorlalți
- **Subcultura devianței** – ceea ce într-o anumită perspectivă normativă apare ca patologic, într-o altă perspectivă este normal, legitim sau rațional (subcultura criminală, infracțională).

ABATERILE DE LA NORME (II)

- **Devianță “pozitivă”** – acte de creativitate (inventatori, artiști avangardiști);
- **Relativitatea** comportamentelor deviante (alcool, fumat în locuri publice, avort, educație sexuală, consum de drog, prostituție etc.);
- Societăți pluraliste și democratice – numeroase sisteme normative valorice;
- Regimuri totalitare – “tot ceea ce nu este interzis este obligatoriu”.

COMPORTAMENTELE DEVIANTE - CLASIFICARE

- **Natura devianței** – pozitivă / negativă;
- **Forma de manifestare** – deschisă / secretă;
- **Tipul devianței** – penală, sexuală, politică, religioasă, autoagresivă, familială etc.
- **Caracterul individual sau de grup** – subculturi deviante definite de anumite norme, valori și stiluri de viață (organizații criminale, rețele de prostituție, vânzări de droguri etc.);
- **Caracterul normal sau patologic.**



DEVIANTA - CRITERII DE RELATIVITATE

- Criteriul circumstanțial;
- Statusul autorului;
- Contextul normativ.



ACȚIUNI UMANE

- **Logice** – corespondențe între mijloace și scopuri (acțiuni economice, politice, militare, juridice, care presupun precizie și strategii fixate în prealabil);
- **Non-logice** – lipsă de corespondență între mijloace și scopuri (mijloacele nu sunt corect alese iar rezultatul este diferit de cel propus – ex. rezolvarea unei probleme de matematică prin ecuații chimice).

CARACTERISTICILE NORMALULUI (Durkheim)

- Este în acord cu norma (cu imperativul “trebuie”);
- Corespunde trăsăturilor cele mai generale existente în societate;
- Se confundă cu tipul “mediu”, ca etalon în jurul căruia se înregistrează o serie de variații individuale;
- Este un produs cu caracter cultural, depinzând de normele culturale ale diverselor contexte sociale de viață.

MODELE ISTORICE ALE DEVIANȚEI (I)

- **Modelul determinist** (Lombroso, 1876) – individul, criminal sau nu, este determinat în acțiunile sale de “forțe naturale” (instincte biologice) pe care nu le poate controla;
- **Modelul psihiatric** (Freud):
 - ✓ **Sine** – locul unde se nasc pulsunile instinctuale, izvorul primordial de energie a psihismului
 - ✓ **Supra Eu** – instanță psihică cu rol prohibitiv, care interzice exteriorizarea pulsuniilor inconștiente
 - ✓ **Eu** – sistem conștient de conducere și control al comportamentului, la nivelul căruia se rezolvă conflictul între sine și supra eu.

MODELE ISTORICE ALE DEVIANȚEI (II)

- **Anomie** (Durkheim) – stare socială concretizată prin incapacitatea normelor de a regla în mod adecvat acțiunea membrilor societății și a asigura solidaritatea socială și coeziune morală;
- **Alienare** (sociologi americani) – dezorganizare *personală* a individului dominat de sentimentul lipsei de putere, lipsei de sens și incapacitatea de a-și îndeplini scopurile prin mijloace legitime;
- **Conformitate** – conduita majorității, acceptarea scopurilor și a mijloacelor instituționalizate;

MODELE ISTORICE ALE DEVIANȚEI (III)

- **Inovație** – acceptarea scopurilor, dar respingerea mijloacelor instituționalizate (artiști non-conformiști, escroci, infractori, vânzători de droguri etc.);
- **Ritualism** – respingerea scopurilor, dar acceptarea mijloacelor (birocrăți, nevrotici);
- **Evaziune** – respingerea atât a scopurilor cât și a mijloacelor (indivizi asociați – vagabonzi, alcoolici, prostituate, drogați, psihotici etc.);
- **Răzvrățiți (rebeli)** – respingerea scopurilor și înlocuirea cu altele noi, cu încercarea de a stabili o nouă ordine socială și normativă (teroriști extremiști, fanatici religioși, hippie, rockeri etc.).

SEMNIFICAȚII ALE ANOMIEI

- ▶ **Desocializarea** – absența orientării normative și valorice a indivizilor;
- ▶ **Marginalitatea** – poziție izolată și periferică a acelor indivizi sau grupuri ale căror acțiuni și conduite oscilează între influențe normative contradictorii:
 - ✓ **Parvenitul** (declasatul) – individ care urcă sau coboară pe scara mobilității sociale, trecând dintr-o clasă în alta
 - ✓ **Dezrădăcinatul** – individ imigrant dintr-o arie rurală într-o zonă urbană (hibrid cultural)
 - ✓ **Aculturatul** – dominat de reacții afective, credințe și atitudini ambivalente sau conflictuale (imigranți).